

УДК 338.43-043.86:004

DOI 10.47279/Economy_2024-03-31

ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

А.В. Поліщук

аспірант¹ кафедри економіки, підприємництва та торгівлі

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
88000, вул. Університетська, 14, Ужгород, Закарпатська область, Україна
e-mail: andriy.v.polishchuk@gmail.com

У статті досліджено окремі питання інституційного регулювання процесу цифровізації сільської місцевості як в Україні, так і в країнах ЄС. Проаналізовано візії, стратегії, програми та політичні підходи з метою реалізації цифрової трансформації сільської місцевості. Визначено інституційно-правові бар'єри та нормативно-правове забезпечення розвитку цифрової інфраструктури у сільській місцевості. Узагальнено цілі та принципи сталого цифрового розвитку сільської місцевості. Обґрунтовано необхідність формування системи законодавчо-правового забезпечення розвитку цифрової інфраструктури сільської місцевості, як вагомого чинника підвищення рівня якості життя сільських мешканців, і в цілому збалансованого розвитку територій. Відмічено, що цифровізаційні процеси окреслюють визначальні тенденції забезпечення суспільного розвитку формуючи інклюзивну основу для запровадження інноваційних механізмів регулювання територіальних економічних систем, забезпечуючи доступ до медичного обслуговування населення, отримання освітніх, банківських, публічних та інших послуг розширюючи міжособистісні взаємодії між суб'єктами господарювання і забезпечуючи життєво необхідні комунікації у процесі життєдіяльності індивідуума. Акцентовано увагу на тому, що процеси цифровізації є ключовою основою модернізації механізму економічного зростання, передусім завдяки здатності цифрових технологій справляти позитивний вплив на ефективність, результативність, вартість та якість економічної та особистісної діяльності людини. Окреслено характеристики та категорійні особливості форсованого сценарію реалізація якого спрямована на досягнення поставлених цілей та принципів цифровізації сільського розвитку на період до 2030 року з визначеною візією та потенціалом. Необхідністю зумовлюється застосування європейського досвіду в окресленні візії сільського розвитку, що розглядається крізь призму окремих категорій засвідчуючих потенційні можливості розвитку сільських територій з обґрунтуванням перспективних цілей, принципових підходів, де чітко виокремлюється необхідність задіяння локальних особливостей і пріоритетів з метою забезпечення збалансованого розвитку сільських територій, підвищення рівня зайнятості сільських мешканців, посилення процесів цифровізації, підвищення інноваційного потенціалу в межах просторового розвитку.

Ключові слова: сільський розвиток, діджиталізація, цифрові технології, цифровізація сільського господарства, інституційне регулювання, цифрова бідність.

¹Науковий керівник: д.е.н., проф. Газуда М. В.

THE INSTITUTIONAL COMPONENT OF RURAL DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF SOCIETY

Andriy Polishchuk

graduate student of the Department of Economics, Entrepreneurship and Trade

Uzhhorod National University

88000, St. University, 14, Uzhgorod, Transcarpathian region, Ukraine

e-mail: andriy.v.polishchuk@gmail.com

The article examines certain issues of institutional regulation of the process of digitalization of rural areas both in Ukraine and in the EU countries. The visions, strategies, programs and political approaches aimed at realizing the digital transformation of rural areas were analyzed. Institutional and legal barriers and regulatory and legal support for the development of digital infrastructure in rural areas have been identified. The goals and principles of sustainable digital development of rural areas are summarized. The need for the formation of a system of legislative and legal support for the development of digital infrastructure in rural areas, as a significant factor in improving the quality of life of rural residents, and in general balanced development of territories, is substantiated. It was noted that digitalization processes outline the defining trends of ensuring social development, forming an inclusive basis for the introduction of innovative mechanisms for regulating territorial economic systems, ensuring access to medical care population, obtaining educational, banking, public and other services, expanding interpersonal interactions between business entities and providing vital communications in the process of an individual's life. Attention is focused on the fact that digitalization processes are the key basis of modernization of the mechanism of economic growth, primarily due to the ability of digital technologies to have a positive impact on the efficiency, effectiveness, cost and quality of economic and personal human activity. The characteristics and categorical features of the forced scenario are outlined, the implementation of which is aimed at achieving the set goals and principles of digitalization of rural development for the period up to 2030 with a defined vision and potential. It is necessary to apply the European experience in delineating the vision of rural development, which is considered through the prism of separate categories certifying the potential opportunities for the development of rural areas with the justification of prospective goals, principled approaches, which clearly highlights the need to use local features and priorities in order to ensure balanced development of rural areas, increase the level of employment of rural residents, strengthen digitalization processes, and increase innovation potential within spatial development.

Key words: rural development, digitalization, digital technologies, digitalization of agriculture, institutional regulation, digital poverty.

Постановка проблеми. Цифровізація (діджиталізація) проникає у сфери впливу різних аспектів життя, включаючи бізнес, уряд, освіту, соціальні взаємодії, зокрема й ведення сільського господарства. Динамічність зазначеного процесу нівелює традиційні підходи до інституційного регулювання й окреслює імператив до адаптації багатогранних сфери і видів економічної діяльності в межах розвитку національної економіки з метою ефективного впровадження новітніх технологій. В контексті відміченого, дослідження процесів цифровізації сільського господарства набуває дедалі більшого значення як на регіональному, національному, так і міжнародному рівнях. Процес впровадження цифрових техноло-

гій окреслює важливі питання пов'язані з нормативно-правовим і законодавчим його забезпеченням. До успішного просування процесів цифровізації проявляють інтерес не тільки науковці, практики, але й органи державної влади, великі компанії-виробники продукції, товарів і надавачів послуг. Водночас, уряд, як орган виконавчої влади в державі, повинен передусім знайти баланс між сприянням інноваціям і захистом споживачів та суспільства від потенційних ризиків, пов'язаних із розвитком технологій. Основою для реалізації процесів цифровізації сільської місцевості є нормативно-правове забезпечення надання цифрових послуг державними органами влади та органами місцевого самоврядування.

Необхідність формування системи нормативно-правового забезпечення розвитку цифрової інфраструктури сільської місцевості, як вагомого чинника підвищення рівня якості життя сільських мешканців, і в цілому збалансованого розвитку територій зумовило актуальність тематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові доробки з напрацювань стосовно розвитку цифрової інфраструктури сільської місцевості, зокрема в багатограних галузях і видах економічної діяльності засвідчують значний потенціал напрямі забезпечення перспектив досліджуваної сфери. До прикладу, як фактор впливу на: пом'якшення негативних наслідків депопуляції населення сільської місцевості [8, с. 169], досягнення мети збалансованого розвитку сільських територій [12, с. 355], або ж інструменту для активізації місцевих громад [11, с. 1]. Також за дослідженням [13] від цифрової трансформації та розвитку цифрової інфраструктури в сільській місцевості очікують соціальних та економічних ефектів, які можуть покращити якість життя надаючи молоді вагомні причини залишатися у сільській місцевості, зупинити еміграцію з відтоком талановитих фахівців з різних сфер, які б могли сприяти розвитку країни.

Попри досить широкий спектр наукових досліджень присвячених розвитку цифрової інфраструктури сільської місцевості, питання інституційної складової розвитку досліджуваної сфери потребує додаткових наукових пошуків.

Мета статті. Метою статті є дослідження особливостей інституційного регулювання сільського розвитку в умовах діджиталізації суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині цифровізаційні процеси розвитку зумовлюються необхідністю, оскільки виникає потреба у впровадженні інформаційних та комунікаційних технологій у всі сфери життєдіяльності людини. Це пов'язано передусім зі зменшенням матеріальних і фінансових витрат, підвищенням рівня ефективності, продуктивності праці та конкурентних переваг як у сфері бізнесу, так і державному секторі економіки країни та її регіонів. Зазначене стосується і процесу забезпечення розвитку сільських територій, окреслення їх перспективи, підвищення стійкості до зовнішніх впливів, уповільнення міграційних потоків пов'язаних з

пошуком роботи та більш комфортного місця проживання, покращенням якості життя сільських мешканців і стимулювання розвитку та економічних вигод не тільки в межах сільської економіки, але й країни в цілому. При цьому, важливим є врахування особливостей процесу діджиталізації сфери сільського господарства, який охоплює використання різноманітних цифрових технологій, включаючи штучний інтелект, збір, обробку значного масиву інформаційних даних, прогнозування та задіяння адаптаційних систем з самоорганізації та самонавчання. В зазначеному контексті процес діджиталізації не стосується суто оцифровування даних, або ж переведення масиву даних в електронну форму, він охоплює більш ширший спектр можливостей для суспільного розвитку.

Цифровізаційні процеси розвитку суспільства потребують моніторингових досліджень, оскільки ще й на міжнародному рівні не вироблено єдиних, загальноприйнятих визначень поняття цифровізації, що формує дуалістичні підходи окреслюючи слабку їх інтерпретацію, уповільнюючи розвиток цифрового інфраструктурного забезпечення. Відсутність єдиних стандартів має неоднозначний вплив на реалізацію проєктів цифрової трансформації, де очікування щодо впровадження цифрових рішень можуть не виправдатися. Західні науковці-дебільшого розглядають процес цифровізації як сучасний окремий науковий напрям, однак акцент робиться на цифровізаційному впливі щодо забезпечення збалансованого розвитку економічних систем, вважаючи такий вплив інструментом для досягнення мети збалансованого розвитку.

Сутнісні особливості цифрових трансформацій мають більш глибоке і складне змістовне наповнення, охоплюючи взаємодію між соціальними, політичними, економічними, організаційними та глобальними системами суспільного розвитку. Водночас технологія сама по собі є джерелом складності, її вплив, переваги та обмеження ще не до кінця усвідомлені стейкхолдерами.

Цифровізаційні процеси мають визначальні тенденції для суспільного розвитку формуючи інклюзивну основу для запровадження інноваційних механізмів регулювання економічних систем, забезпечуючи доступ до медичного обслуговування населення, отримання освітніх, банківських, публічних та інших послуг розширюючи

міжособистісні взаємодії між суб'єктами господарювання і забезпечуючи життєво необхідні комунікації у процесі життєдіяльності індивідуума.

Основоположним документом, що окреслює цифровізаційні процеси розвитку українського суспільства є «Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» [4], яка була прийнята у 2018 р. й визначила основну мету досліджуваних процесів, що полягає у впровадженні сценарію швидкого цифрового розвитку держави найбільш прийнят-ного для економіки України з врахуванням її викликів, потреб та можливостей. У зазначеному документі поняття цифровізації розглядається як «насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір» [4]. Таке трактування поняття цифровізації, на нашу думку, є досить обмеженим, оскільки досліджуване поняття охоплює багатогранні сфери і види економічної діяльності в межах національної економіки, тому вважаємо, що більш детальнішим є акцент зроблений в Концепції на рахунок основної мети цифровізації, що спрямована на досягнення трансформації впровадження цифрових технологій у вже існуючі та новостворені сфери економіки, а також у сферу життєдіяльності населення країни та її регіонів, формування комфортного середовища їх проживання. Однак, зазначений процес потребує задіяння інтеграційних підходів з метою формування новаційної цілісності, взаємоузгодження й впорядкування просторового розвитку, передусім оптимальної розосередженості видів економічної діяльності у просторовому вимірі, взаємозв'язків між ними та функціонування й розвитку територіальних економічних систем в цілому. В контексті зазначеного доцільністю зумовлюється поєднання і взаємодія інтеграційного процесу, що стосується як економічної, де відбувається процес інтернаціоналізації господарської діяльності, зокрема підприємницької, так і соціальної інтеграції, оскільки з упорядкуванням взаємовідносин між індивідуумами, соціальними групами, організаціями й країнами в цілому. Результатом такої взаємодії є обґрунтування певних дій, впровадження

ідей та ініціатив, формування соціально-економічних та екологічних програм розвитку на основі цифровізації, які в подальшому інтегруватимуться в національні, регіональні й локальні стратегії і перспективи інноваційного розвитку.

Процеси цифровізації є ключовою основою модернізації механізму економічного зростання, передусім завдяки здатності цифрових технологій справляти позитивний вплив на ефективність, результативність, вартість та якість економічної та особистісної діяльності людини.

Українським інститутом майбутнього розроблено Економічну стратегію України на період до 2030 р. [2], де цифровізація у сфері ведення сільського господарства та розвитку сільської місцевості є однією з важливих цілей. У ній окреслено два сценарії розвитку національної економіки в умовах цифровізації суспільства, зокрема інерційний (еволюційний) та цільовий (форсований). Основною відмінністю між ними є залежність щодо оцінювання критичності та необхідності здійснення швидких та глибоких змін у традиційному економічному укладі. Спрямування дій щодо впровадження цільового (форсованого) сценарію стосується переходу економіки до цифрової за період 3-5 років. Реалізація форсованого сценарію означає досягнення поставлених цілей та принципів цифровізації сільського розвитку до 2030 року з визначеною візією та потенціалом, узагальнення наведено у табл. 1.

Досягнення окресленої мети можливе за формування інноваційних стратегій розвитку, де цілі відповідатимуть реальним сучасним тенденціям розвитку із врахуванням імперативності зовнішніх впливів, можливості оцінювання та прогнозування майбутніх ризиків і загроз. В межах такого підходу є ймовірність гарантування економічної безпеки країни та її регіонів.

Необхідність цифровізації економіки та суспільства в Україні окреслюється на рівні держави, оскільки впровадження цифрових технологій визнається драйвером у забезпеченні збалансованого розвитку. Однак, доцільно відмітити, що основними перепонами для успішної цифровізації галузей економіки України є відсутність визначених стратегій цифровізації окремих галузей та державної цільової програми з формування політики цифровізації і виокремленням

Таблиця 1. Форсований сценарій сільського розвитку у процесі цифровізації*

Категорія	Характеристика
Цілі	Покриття цифровими технологіями, зокрема мобільного Інтернету на 95% сільської місцевості
	90% домогосподарств у сільській місцевості використовують високошвидкісний Інтернет
	Адресна підтримка малозабезпечених громадян, зорієнтована на підключення до цифрових інфраструктур
Принцип	Цифрова трансформація націлена на створення переваг у всіх сферах повсякденного життя сільської місцевості: покращення якості надання освітніх, медичних послуг, розвитку сільського господарства, транспорту, громадської безпеки тощо
Візія	Цифровізація пропонує нові рішення ведення бізнесу із застосуванням діджиталізації. До прикладу, аграрії замість сільськогосподарської техніки використовують «розумні» системи ведення господарства із повною автоматизацією виробничих процесів
Потенціал	У категорії «потенціал до автоматизації окремих професій» очікується цифровізувати 60% робочих місць у сільському господарстві
	Поява нової професії – ренатуралізатор, завдання якої – компенсувати шкоду, завдану екології сільської місцевості людською діяльністю та інтенсивним монокультурним сільським господарством

*Сформовано за джерелом: [2; 15].

заходів щодо її впровадження у реальний сектор економіки. Це дозволило б імплементувати положення стосовно впорядкування інституційного забезпечення розвитку процесів цифровізації у сільській місцевості (мікрорівень) та в Україні загалом (макрорівень).

Для забезпечення позитивного ефекту цифровізації необхідно не тільки сформулювати дієве законодавче забезпечення, але й систематизувати наявні нормативні акти розглядаючи їх з точки зору можливості внесення коректив відповідно до сучасних вимог і необхідності інституційного їх врегулювання. В зазначеному контексті доцільним є формування системної позиції щодо правової регламентації відносин та їх адаптації в межах цифровізаційних процесів розвитку сільської місцевості.

У межах політичного пріоритету Європейської комісії, у 2021 р. було розроблено візію сільського розвитку ЄС: *A long-term Vision for the EU's Rural Areas – Towards stronger, connected, resilient and prosperous rural areas by 2040* [7], де проаналізовано основні виклики та можливості життєзабезпечення сільської місцевості, акцентовано увагу на залученні значної кількості суб'єктів господарювання та членів сільських територіальних громад з метою розроблення перспективного бачення розвитку

села. В контексті відміченої візії визначено чотири пріоритетні сфери розвитку, де процес цифровізації є основним драйвером та наскрізним елементом у їх функціональності, передусім це стосується:

1. *Зміцнення ролі сільської місцевості*, передбачає використання цифрових інструментів та інноваційних рішень у сфері надання послуг, створення «цифрових» сільських громад, привабливих для життя, розвитку та інвестицій. В межах зазначеної сфери передбачається призупинення процесу відтоку молодого населення із сільської місцевості.

2. *Розвиток цифрової інфраструктури сільської місцевості*, що в значній мірі підвищить привабливість сільської місцевості посилюючи процеси цифровізації регіону в цілому. Впровадження цифрових технологій сприятиме забезпеченню високо швидкісного та стабільного інтернет-зв'язку з великою зоною покриття Інтернет на сільських територіях. Зазначений підхід дасть можливість в результаті розробити та адаптувати Інтернет-послуги у сільській місцевості, зокрема мультимодальні інтелектуальні транспортні системи, інтелектуальна швидка екстрена допомога в разі аварій, управління відходами, інтелектуальні рішення для енергетики та освітлення, оптимізація ресурсів тощо.

3. *Посилення стійкості сільських те-*

риторій, де основною метою окреслюється збереження природних ресурсів, створення територій, стійких до зміни клімату та потенційної економічної кризи, тобто забезпечення добробуту населення місцевості. Цифровим технологіям у цій сфері відводиться ключова роль. Прикладом може бути використання датчиків у полях, які вказують на реальний стан ґрунту, що в подальшому дає можливість аналізувати необхідність його обробки хімікатами.

4. Економічно процвітаючий сільський

регіон та його сталий розвиток. Задіяння сучасних цифрових інструментів відіграє вагомую роль у контексті диверсифікації економічної діяльності, розвитку нових сфер бізнесу, що сприятиме підвищенню рівня зайнятості сільських мешканців. Зазначене дає підстави стверджувати про важливість питань цифровізації сільських територій, що в цілому підтверджено розробленою Європейською комісією Візією сільського розвитку ЄС до 2040 року, основні ідеї якої узагальнено у табл. 2.

Таблиця 2. Візія сільського розвитку ЄС до 2040 року*

Категорія	Характеристика
Цілі	Зміцнення ролі сільської місцевості
	Розвиток цифрової інфраструктури села
	Посилення стійкості сільських територій
	Економічно процвітаючий сільський регіон
Принцип	Збалансований територіальний розвиток, заснований на місцевих особливостях із задіянням всіх рівнів управління необхідного для використання наявного потенціалу та цифровізації сільських територій
Візія	Диверсифікація економічної діяльності засобом цифровізації сільських територій
Потенціал	Інвестиційний потенціал сільських територій – створення та підтримка розвитку цифрових інноваційних хабів на основі європейського досвіду

*Сформовано за джерелом: [7]

Окреслення візії сільського розвитку (табл. 2) на основі застосування європейського досвіду крізь призму окремих категорій засвідчує потенційні можливості розвитку сільських територій з обґрунтуванням перспективних цілей, принципових підходів, де чітко виокремлюється необхідність задіяння локальних особливостей і пріоритетів з метою забезпечення збалансованого розвитку сільських територій, підвищення рівня зайнятості сільських мешканців, посилення процесів цифровізації, підвищення інноваційного потенціалу в межах просторового розвитку.

Важливість розвитку цифровізації сільських територій стає цілком очевидною, якщо врахувати інші європейські практики пов'язані з реалізацією:

- цифрової стратегії, спрямованої на формування безпечних цифрових екосистем, як комплексу взаємозумовлюючих цифрових технологій, процесів та послуг, що забезпечують ефективне функціонування організації у цифровому середовищі [10];
- Європейської зеленої угоди, або ж Європейського зеленого курсу (англ. *The European Green Deal*), як низки політичних

ініціатив, висунутих Європейською Комісією з основною метою зробити Європейський континент кліматично нейтральним до 2050 року [14; 3];

- Європейської декларації про цифрові права та принципи, де окреслюються особливості цифрових трансформацій, що відмічаються безпечністю, надійністю, стійкістю з окресленням основних людських цінностей згідно європейських вимог [9; 1].

Таким чином, Європейська цифрова стратегія [5] зосереджена на цифровому десятилітті Європи (2020-2030), зокрема передбачає цифрову трансформацію сільських регіонів з метою викорінення цифрового розриву, який спричиняє явище «цифрова бідність». Сюди ж відносяться підходи до застосування європейських практик сталого сільського господарства, дотримання балансу щодо використання хімікатів та зменшення шкідливих викидів у повітря, модернізація аграрного сектору, застосування відновлюваної енергетики та виробництво екопродукції тощо. До прикладу, науковий інтерес викликає європейська стратегія «Від ферми до виделки» (*Farm to Fork*), що базується на трансформаційних змінах у формуванні

харчової політики щодо збільшення частки органічного господарювання. При цьому, Європейською зеленою угодою також передбачається цифровізація сільської місцевості для досягнення екологічних цілей [3]: циркулярна та біоекономіка, виробництво відновлюваної енергетики, збереження біорізноманіття, екологічний моніторинг, прогнозування катастроф, «розумне» сільське господарство тощо.

Водночас Європейською декларацією про цифрові права та принципи виокремлено такі основні цінності:

1) сприяння стійкості цифрового майбутнього;

2) підтримка інклюзії за допомогою цифровізації;

3) сприяння участі в цифровому публічному просторі;

4) забезпечення свободи вибору онлайн.

У преамбулі останнього з наведених документів акцентовано увагу на тому, що «Усі люди в ЄС повинні отримати максимум від цифрової трансформації. Цифрові права і принципи керуватимуть ЄС у просуванні інклюзивного, процвітаючого та сталого суспільства» [6]. Отже, зазначена Декларація відмічається першістю стосовно світового виміру і зорієнтована на всі країни-члени ЄС, де дотримуватимуться цифрових прав і принципів в процесі власного функціонування та співпраці з глобальними партнерами.

З огляду на наведені європейські практики доцільно відмітити, що зазначені технології зорієнтовані передусім на розвиток індивідууму та суб'єкта господарювання в цілому, зокрема і у сфері ведення сільського господарства.

В зазначеному контексті доцільно відмітити, що процес цифровізації, прискорений пандемією Covid-19, досяг такого рівня, що його не можна ані призупинити, ані уникнути у повсякденному житті, демонструючи свій потенціал у сільській місцевості, де за допомогою сучасних технологій, ізоляція сприймається менше. У межах європейської політики, цифровізацією передбачається альтернатива для надання економічно ефективних, дистанційно координованих послуг у найвіддаленіших сільських районах, що дає змогу знівелювати певні диференціації між міським і сільським просторовим розвитком.

Для цифрової трансформації сільської

місцевості, з точки зору соціально-економічного розвитку, є необхідним спонукання держави розширювати ініціативи з цифровізації інфраструктури, розширення різноманітних ІТ-послуг для сільських мешканців у сфері охорони здоров'я, освіти, агросфери, транспорту, соціального захисту, адміністративних послуг, тобто забезпечити цифровізаційно-комунікаційний розвиток. Цифрові технології в сільській місцевості мають бути інклюзивними та не залишати жодного мешканця поза межами свого позитивного впливу, щоб лімітувати явище "цифрової бідності".

Дослідженням підтверджено, що існуюча законодавча база в значній мірі є неадекватною, породжує чимало проблемних питань, а відсутність чітких критеріїв, засад, стратегічних напрямів реалізації єдиної державної політики цифровізації призупиняють розвиток досліджуваної сфери. У багатьох країнах політика чи правила перешкоджають впровадженню цифрових технологій або просто зупиняють їх. Зазначимо, що такі нормативні обмеження існували і до епохи цифрових технологій, однак відсутність трансформаційних змін блокують подальший розвиток і впровадження цифрових технологій. В інших випадках, уряди вводять нові правила, які діють як блокатори, або розробляють нормативно-правову базу, яка не є адаптованою до сучасних реалій. Необхідність розробки візії, прийняття національної цифрової стратегії та державних програм є важливими, оскільки в їх межах, сільські території зможуть правильно реагувати на попит і пропозицію створені цифровою економікою формуючи векторне спрямування у напрямі забезпечення сталого економічного розвитку. Також передумовою до успішної реалізації цифрових проєктів у сільській місцевості є потужна політична підтримка на місцях. Місцева влада повинна бути ініціатором реалізації таких проєктів та лобіювати на різних рівнях інтереси сільської місцевості для участі в регіональних програмах державного фінансування розвитку цифрової економіки. Вкрай важливим є прогресивне та дієве законодавче забезпечення пріоритетних сфер і видів економічної діяльності, за допомогою якого місцева влада зможе максимально ефективно вирішувати проблеми сільської місцевості, найважливішою з яких є формування цифрової інфраструктури з

одночасним захистом інтересів сільських мешканців.

Дослідження засвідчило, що для прискорення процесу цифрової трансформації та розвитку сільської місцевості існує очевидна потреба в інституційному регулюванні сфери з боку держави, що уможливить подолання проблемних питань, які супроводжують зазначений процес. Уже на початкових етапах розробки цифрових рішень доцільним є розгляд відповідних моделей управління, що певною мірою може бути зроблено засобом інтеграції держави у процес спільного створення. В зазначеному контексті процес управління повинен перейти від реактивної моделі до проактивної, тобто повинен відбутися процес переходу від емоцій до дій з метою покращення ситуації, що виникла.

Висновки. Таким чином, зумовлюється необхідність розроблення державної програми цифровізації сільської місцевості на основі провідних світових практик, з певною адаптацією до вимог та економіки нашої держави, побудова законодавчо-правового забезпечення, інституційного регу-

лювання досліджуваної сфери, що дасть можливість імплементувати процеси гармонізації та конвергенції сектора цифрової економіки України у межах сільських територій. Програма повинна бути орієнтована на створення позитивних соціально-економічних умов для розвитку та ґрунтуватися на стратегічних і тактичних цілях щодо розгортання цифрової інфраструктури та впровадження цифрових технологій на всій території країни. Розробка та реалізація відміченої програми повинна ґрунтуватися на прийнятних засадах як для суспільства, так і для суб'єктів господарювання (що відображає суспільні пріоритети). При цьому вона повинна розроблятися як з урахуванням світового практичного досвіду, так і шляхом залученості суспільства та дорадництва з врахуванням потреб сільських мешканців, що дасть змогу врахувати сучасні реалії. Охоплюючи широке коло питань, інституційне регулювання сільського розвитку у процесі цифровізації має становити єдину цілісну систему, що включає цілі, інструменти їх реалізації та моніторинг їх досягнення.

Бібліографічні посилання

1. Бочарова Н.В., Биков О.М. Праволюдний зміст сучасної цифрової стратегії Європейського Союзу // Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «ПРАВО». 2022. № 1 (4). С. 34-42.
2. Економічна стратегія України 2030. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/>
3. Зелена угода Європи, або основи Green Deal: що принесе агросектору України курс на екологічність. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/825-zelena-ugoda-yevropi-abo-osnovi-green-deal-scho-prinese-agrosetkoru-ukrayini-kurs-na-ekologichnist>
4. Кабінет міністрів України: Впровадження концепції цифрових робочих місць. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5a7/c21/c86/5a7c21c867bde621479479.doc>
5. Цифрова стратегія ЄС. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/eu-digital-strategy/#:~:text=Цифровий%20компас%20спрямований%20на%20безпечну,компанії%20процвітають%20завдяки%20цифровому%20потенціалу>
6. Цифрове десятиліття Європи: цифрові цілі на період до 2030 року. URL: <https://oth.nlu.org.ua/?p=5622>
7. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6c924246da5211eb895a01aa75ed71a1.0003.02/DOC_2&format=PDF
8. Cowie, P.J., L. Townsend, and K. Salemin. 2020. Smart rural futures: Will rural areas be left behind in the 4th industrial revolution? *Journal of Rural Studies* 79: 169–76.
9. Declaration on European Digital Rights and Principles. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/declaration-european-digital-rights-and-principles>
10. Europe's Digital Decade: digital targets for 2030. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities20192024/europefitdigitalage/europesdigitaldecadedigitaltargets2030_en#documents
11. Randall, L., L. Ormstrup Vestergård, and M. Wøien Meijer. 2020. Rural perspectives on digital innovation: Experiences from small enterprises in the Nordic countries and Latvia. *Nordregio Report*, pp. 1–35. DOI: <https://doi.org/10.6027/R2020.4.1403-2503>
12. Roberts, E., D. Beel, L. Philip, and L. Townsend. 2017. Rural resilience in a digital society: Editorial. *The Journal of Rural Studies* 54: 355–9.
13. S. Stojanova, N. Cvar, J. Verhovnik, N. Božić, J. Trilar, A. Kos and E.S. Duh. 2022. Rural digital innovation hubs as a paradigm for sustainable business models in Europe's rural areas. *Sustainability* 14: 14620. DOI: <https://doi.org/10.3390/su142114620>
14. The European Green Deal. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
15. Digitális Agrár Stratégia. URL: <https://ivsz.hu/digitalis-agrar-strategia/>